

*De Blaasjeskrab,
Hemigrapsus sanguineus,
is een exoot die inmiddels zo
talrijk is dat je de vervellingen
– net als de losse schildjes – algemeen kunt
aantreffen op het strand. © Francis Kerckhof*

ALS HERBOREN

een nieuwe jas voor de krab

Francis Kerckhof

Wie droomt er niet van, een grondige make over. Wat zou het mooi zijn, om dan herboren, met een nieuwe huid, de wereld tegemoet te treden? Krabben – en bij uitbreiding alle schaaldieren – kunnen het. Dat gaat echter niet zonder slag of stoot.

Een mooie rustige zomerdag. In de vloedlijn liggen heel wat aangespoelde krabben, duidelijk niet meer levend. Een jongetje kijkt er meewarig naar. Ik hoor hem tegen zijn moeder zeggen “al die dode krabben, hoe zielig, wat zou er nu weer gebeurd zijn”. Ooit had ik dezelfde reactie bij het zien van weer eens talrijke levenloze aangespoelde krabben. Tot ik erachter kwam dat het weliswaar geen levende krabben meer waren maar eigenlijk ook geen dode, afgestorven dieren. Raap je zo’n krab op, en bekijk je die goed, dan merk je dat die nog helemaal intact is, soms met een los rugschild dat je kunt omklappen. Alleen, er zit geen vlees, geen “krab” meer in. Vreemd. Hoe zit dat?

UIT HET KEURSLIJF STAPPEN

Krabben hebben een hard pantser, opgebouwd uit calcium. Dat is nuttig want het vormt een prima bescherming tegen belagers. Nadeel is wel dat zo’n pantser niet meegroeit met de krab. Die zit als het ware gevangen in zijn schaal. En toch worden ze almaar groter, hoe dan wel?

Schaaldieren hebben hun groeiprobleem opgelost door periodiek te vervellen. Daarbij stoten ze hun oude schaal af en komt er een nieuwe in de plaats. Die is een stuk groter maar eerst zacht en buigzaam, om vervolgens geleidelijk aan te verharderen. Ondertussen zijn de dieren zeer kwetsbaar en moeten ze zich even gedeisd houden om niet opgegeten te worden. Zachte krabben

zijn dus pas vervelde krabben. Aan de kust goed bekend bij de vissers als “peelders”, prima aas om mee te vissen. Het is niet alleen de buitenkant, zeg maar de schaal, die vernieuwd wordt maar elk onderdeel van het dier waarvan het oppervlak – de huid – maar enigszins in contact komt met de buitenwereld: de kieuwen; de ogen, de talrijke monddelen, ja zelfs de binnenkant van de darm. Alles wordt vernieuwd.

Op het moment van de eigenlijke vervelling splitst het oude skelet zich langs specifieke breuklijnen, waarlangs het dier uit zijn oude skelet sluipst. Een van die naden loopt net onder het rugschild. Als je een vervelling vindt, dan kun je perfect de hele anatomie van een krab bestuderen – bewonderen is een beter woord – door het rugschild van de krab om te klappen langs die breuklijn.

HET MOMENT VAN DE WAARHEID

Krabben vervellen hun hele leven, eerst om de paar dagen later met langere tussenperiodes. En dieren van een bepaalde generatie vervellen rond hetzelfde moment. Dan vind je vervellingshuidjes van allemaal dezelfde grootte. Het is een moeizaam en gevaarlijk proces, vooral voor oude dieren. Maar het is wel de gelegenheid waarbij verloren gegane poten of scharen opnieuw aangroeien. Die zijn eerst nog kleiner dan de oorspronkelijke, om bij elke volgende

vervelling groter en groter te worden. Het hele vervellingsproces gebeurt in verschillende nauwkeurig op elkaar afgestemde stappen, allemaal hormonaal gestuurd. In de oogsteel zit bijvoorbeeld een hormoon dat de vervelling tegenhoudt. Dat ontdekte men omdat bij krabben die de oogsteel verloren waren, de dieren bijna onmiddellijk begonnen te vervellen. Niet moeilijk om te beseffen dat, als er maar een iets misloopt bij al die subtiele processen, dat zware gevolgen kan hebben. Niet alleen voor het dier in kwestie, maar wat erger is voor alle schaaldieren. We kunnen dus maar beter voorzichtig zijn met het onachtzaam in het milieu dumpen van allerlei chemische stoffen waar we de effecten niet van kennen, in het bijzonder de hormoonverstorende. Er moet maar een van die stoffen die subtiele processen verstoren en de gevolgen zijn niet te overzien.

Alsof het hele vervellingsproces nog niet lastig genoeg is, komt daar voor de vrouwtjes nog bij dat ze alleen op dat moment, net na de vervelling, bevrucht kunnen worden. Dan kun je stelletjes krabben vinden, een vrouwtje dat op haar rug een mannetje draagt dat haar stevig vastklemt, bijna letterlijk zijn kans grijpt om voor nageslacht te zorgen. Zo’n kans, die laat je best niet liggen.

Al die schaaldieren die steeds opnieuw met een vernieuwde versie van zichzelf voor de dag komen, ze hebben er echt wel wat voor over. En ik heb er een grote bewondering voor.

TIP

ZO’N VERVELLING KUN JE PERFECT BEWAREN, ZE GAAT NIET STINKEN OMDAT ER GEEN KRAB MEER INZIT!